

нерозглянутих та невирішених питань, які перш за все, стосуються рівня професійності та обізнаності, безпосередньо, педагогів у новітніх способах викладання та психологічної роботи з дітьми. Тому, проаналізувавши світовий досвід, зрозуміло, що Україна ще багато в чому поступається зарубіжним державам, які демонструють, що ефективно запобігання проявам булінгу в школах вимагає злагодженої організації як внутрішньосистемної, так і міжвідомчої взаємодії, в основі якої лежить чітка нормативна база та новітні освітньо-психологічні підходи. З метою вирішення даної проблеми необхідно перейняти зарубіжний досвід, який перш за все стосується врегулювання законодавства та зміни принципів підходу до реформування національного освітнього процесу.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19>.
 2. Закон України «Про освіту» (від 05.09.2017 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
 3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
 4. Миськевич Т. Регулювання проблеми булінгу на законодавчому рівні: перші кроки України та світовий досвід. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=32&Itemid=171.
-

Крижановський Олексій Миколайович
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ОЗНАКИ ОСОБИ НЕПОВНОЛІТНЬОГО ЗЛОЧИНЦЯ - НАРКОМАНА

Питання кримінологічної характеристики неповнолітніх злочинців, які вживають наркотики або вчинюють злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, є вкрай важливим, оскільки питання запобігання злочинам у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів залишається на стабільно високому рівні в Україні та світі протягом достатньо тривалого часу.

За експертними оцінками кожний хворий наркотичною залежністю втягує до вживання наркотиків 13 – 15 осіб [1, с. 97].

Особа підлітка-наркомана відрізняється від особи звичайного запущеного неповнолітнього. Ступінь деморалізації, її глибина у молодого споживача наркотиків, як правило, більша, ніж у звичайного підлітка. Серед українських підлітків приблизно 10 % - наркозалежні. При цьому

наркозалежні неповнолітні становлять 5-6 % від усіх наркозалежних осіб в Україні [2]. Переважна більшість осіб, які вчиняють злочини у сфері незаконного обігу наркотиків, є наркоманами.

Одна з класифікацій осіб, які є суб'єктами наркотизації, виділяє наступні п'ять їх типів: 1) особи, які тільки починають вживають наркотики; 2) споживачі наркотиків; 3) наркомани; 4) роздрібний збувальник; 5) оптовий збувальник та організатор наркобізнесу[3, с. 44]. Проте, для неповнолітніх наркоманів характерними є лише перші чотири з наведених типи.

Слід зазначити, що наркоманами стають не одразу, багато чого залежить від індивідуальних характеристик індивіда, а також від виду наркотиків, які він вживає. В одних випадках звикання до рослинних та хімічних препаратів настає майже після першого разу вживання, а в інших випадках – необхідні тижні, місяці, і, навіть, роки, щоб звикнути до зловживання наркотиками. Виходячи з особливостей індивіду, існують різноманітні точки зору стосовно типології особи, яка вживає наркотики, кожна з яких має право на самостійне існування [4, с. 62].

На наш погляд, найбільш повною є наступна класифікація неповнолітніх наркоманів: 1) експериментатори (особи, які не поверталися до пагубного явища після першого знайомства з наркотиками); 2) епізодичні споживачі (неповнолітні, які в силу обставин, що склалися, знаходять тимчасовий порятунк у вживанні наркотиків); 3) систематичні споживачі (приймають наркотики за певною схемою, наприклад, на день свого народження чи інші важливі для особи події); 4) постійні споживачі (частіше всього залежні від наркотиків психологічно і вже в силу цього вимушені вживати препарати не лише від випадку до випадку, а у зв'язку із формуванням негативної звички); 5) великі наркомани (ця категорія осіб характеризується залежністю від наркотиків не тільки психологічно, але й фізично, мають чітко виражений абстинентний синдром, який виникає як реакція на недолік наркотиків) [5, с. 122].

При цьому перші чотири групи – такі групи, що потребують вжиття, перш за все, виховних заходів, а для п'ятої групи необхідно застосовувати не тільки кваліфіковане лікування, але й соціальну реабілітацію.

Виникненню бажання спробувати наркотичні засоби у неповнолітнього можуть сприяти процеси, пов'язані з його психофізіологічним зростанням: виникнення інтроспекції, що призводить до самоаналізу; поява особливого інтересу до своїх переживань; незадоволення оточуючим середовищем; замиканням в собі; прагнення до самоствердження; протиставлення себе оточуючим; конфлікти з ними.

Індивідуалізація підлітка може проявлятися у формі самоствердження, що має позитивний вплив на процеси та результати громадської та навчальної діяльності у тому випадку, коли його мотивом являється прагнення до лідерства і престижу. У той же час самоствердження підлітків може мати соціально-протилежні основи – від вчинення подвигу до вчинення правопорушення.

Таким чином, відхилення у поведінці неповнолітніх можуть бути пов'язані зі змінами, що відбуваються в особистості підлітка, оскільки їх психофізичний, розумовий, соціальний, емоційний розвиток відрізняється якісною своєрідністю та багато у чому визначає всі подальші особливості дорослості та поведінки підлітка. Всі ці зміни треба враховувати працівниками Національної поліції України при проведенні профілактичної роботи з неповнолітніми у школах, у тому числі, в межах проекту «Шкільний офіцер поліції»[6].

Бібліографічні посилання:

1. Легецький М. Підвищення ефективності профілактики наркоманії серед неповнолітніх. *Вісник прокуратури*. 2003. №11 (29). С.96 – 102.
2. В Україні 10% підлітків вживають наркотики. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-10-pidlitkiv-vzhivayut-narkotiki.html> (дата звернення: 15.05.2019).
3. Лунев В.В. Преступность XX века. Мировой криминологический анализ. Москва, 1997. 498 с.
4. Аргунова Ю.Н., Габиани А.Л. Правовые меры борьбы с наркотизмом. Москва, 1989. 63 с.
5. Противодействие незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ: уч. пособие /под ред. А.Н. Сергеева. Москва: «Щит – М», 2002. 580 с.
6. Проект «Шкільний офіцер поліції». URL: <http://cop.org.ua/ua/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/proekt-shkilnij-ofitser-politsiji> (дата звернення: 15.05.2019).

Круглова Ольга Олександрівна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Правову основу загальносоціальної профілактики злочинності неповнолітніх складають Сімейний кодекс України, закони України «Про охорону дитинства», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про загальну середню освіту», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про попередження насильства в сім'ї» та інші нормативно-правові акти [1, с. 135].

Правову основу загальносоціальної профілактики злочинності дітей, позбавлених батьківського піклування, становить, зокрема, Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», згідно якого статус дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, - це визначене відповідно до законодавства становище дитини, яке надає їй право на повне державне забезпечення і отримання передбачених законодавством пільг та яке підтверджується комплектом документів, що засвідчують обставини, через